

«ԱԻԱԳ ՇԱԲԱԹԸ» ՄԱՅՐ ԱԹՈՌՈՒՄ

Հայց. եկեղեցու ծիսակարգում Ս. Հարությանը նախորդող շաբաթը ընդունված է անվանել «Աւագ»: Այս շաբաթվա ընթացքում եկեղեցին ոգեկոչում և հիշատակում է մեր Տիրոջ՝ Հիսուս Քրիստոսի կյանքի և տնօրինական գործունեության վերջին օրերը, երբ անդրադառնում ենք Նրա ուսուցումներին, մատնությանը, չարչարանքին, խաչելությանը և Հարությանը: Այս շաբաթը իր այս նշանակությամբ առավել է կարևորվում, որի համար էլ անվանվում է «Աւագ»: «Աւագ» են անվանվում նաև այս շաբաթվա բոլոր օրերը:

Այս օրերին կատարված իրադարձությունների վրա է խարսխում եկեղեցին իր ֆարոզչությունը, առաքելությունը: Այս օրերին կատարված իրադարձությունների բացատրությունները դարձան գաղափարական այն հիմքը, որը Տիրոջ հետևողներին ի մի հավաքեց: «Աւագ շաբաթը» հավատացյալին պատրաստում է Ս. Հարության հրաշափառ տոնին, որն էլ ֆրիստոնեության առանցքն է:

Մեր Տերը խոնարհվեց, աշխարհ եկավ՝ մարդուն իր հետ վեր բարձրացնելու, նրան մաքրելու իր մեղքերից: Ուսուցանեց, բացատրեց ճշմարիտ բարոյականության սկզբունքները, ֆարոզեց Սեր, եղբայրասիրություն, խոնարհություն, առաքինություն: Ճշմարիտ կյանքի դասը պատգամեց: Սիրեց և սիրով մահը նախընտրեց որպես փրկագին իր սիրեցյալներին մահվան ահասարսուռ վախից ազատելու՝ իր արդար արյամբ խաչափայտը ներկելով, որպես պատվար ընդդեմ չարի, Խաչի հրաշագործ ուժականությունը պարզեց: Անպարագրելին իջավ գերեզման սովորական մահկանացուի պես, սակայն դամբարանը անկարող եղավ պարփակել հավիտենական ու հզորագույն ուժը: Լույս սփռվեց գերեզմանում, ուր հրեշտակը ավետում էր գերեզման շտապող յուզաբեր կանանց՝ «Զէ աստ, այլ յարեալ» (Ղուկ. ԻԴ 5): «Յարեալ Տէրը» և իր հրաշափառ Հարությամբ հաստատեց կյանքի իրականությունն ու հավերժությունը, ևս մեկ անգամ վավերացրեց բարու գերազանցությունը չարի նկատմամբ՝ «Որտե՞ղ է քո հաղթանակը, մահ: Որտե՞ղ է քո խայթոցը, դժոխք» (Օվսե ԺԳ 14):

Եկեղեցական հայրերը դարերի ընթացքում հարստացրել, գեղեցկացրել ու առավել արտահայտչական իմաստ են հաղորդել Ավագ շաբաթվա ծիսակատարություններին, արարողություններին ու ժամերգություններին:

Այն տևում է Ծաղկազարդին հաջորդող երկուշաբթիից մինչև Ս. Հարության տոնը:

Աւագ Երկուշաբթի.— Հիշատակն է չորացած թզենու: Կատարվեցին Առավոտյան և Երեկոյան ժամերգություններ: Ժամերգությունների ընթացքում կարդացվեցին օրվա խորհուրդը ներկայացնող Ս. Գրային հատվածներ (Թզենու առակը, Մատթ. ԻԱ 18-22):

Աւագ Երեքշաբթի.— Օրվա խորհուրդը ներկայանում է Տասը կույսերի առակով: Այս օրը կատարվեցին Առավոտյան և Երեկոյան ժամերգություններ, կարդացվեց իմաստուն և հիմար կույսերի առակը պատմող ավետարանական հատվածը (Մատթ. ԻԵ 1-13)

Աւագ Չորեքշաբթի.— Հիշատակն է պոռնիկ կնոջ կողմից Հիսուսին յուղով օծելու: Կատարվեցին Առավոտյան և Երեկոյան ժամերգություններ, ընթերցվեց կնոջ կողմից Քրիստոսին յուղով օծելու ավետարանական դրվագը (Մարկ. ԻԶ 3-16):

Աւագ Հինգշաբթի.— Այս օրը Ս. Հաղորդության Խորհրդի հիշատակությունն է: Հիսուս Քրիստոս Վերջին ընթրիքի ժամանակ հացը և գինին բաժանեց առաքյալներին որպես Իր Մարմինն ու Արյունը և պատվիրեց, որ այնուհետև Իր հիշատակի համար նույնը իրենք կատարեն: Տիրոջ կողմից հաստատված Հաղորդության Խորհուրդը հետագայում առավել ճոխացվեց Եկեղեցու Հայրերի կողմից և այսօր ներկայանում է Ս. Պատարագի տեսքով: Ս. Պատարագը արտահայտում է նաև գոհաբերության գաղափարը, այն է՝ մեր Տերը մարդկության փրկության համար իր կյանքը գոհաբերեց խաչի վրա:

Ապրիլի 9-ին Մայր տանարում, Ավագ Ս. Սեդանի վրա, Ս. Պատարագ մատուցեց Տ. Տիրայր ֆին. Գլխավորը: Ս. Պատարագի ընթացքում ընթերցվեց Ս. Բարսեղ Հայրապետի **Հաղորդության** վերաբերյալ հառը: Մեծաթիվ հավատացյալներ Սուրբ Հաղորդություն ստացան:

Կեսօրից հետո կատարվեց **Ոտնվալի** գեղեցիկ, սիրո և խոնարհության արտահայտչականություն ունեցող արարողությունը: Այն հիշատակն է Հիսուս Քրիստոսի կողմից իր իսկ աշակերտների ոտները լվանալու Ավետարանական դրվագի, երբ Տերը կատարյալ խոնարհության գործնական օրինակ ցույց տվեց, խոնարհություն, որը ընկալելի չէր նույնիսկ իր աշակերտների համար:



Մայրավանքում հանդիսավորությամբ կատարվեց Ոտնվալի արարողությունը: Հանդիսապետն էր Վեհափառ Հայրապետը: Նորին Սրբությունը զգեստավորված բարձրացավ Ս. Խորան՝ շրջապատված միաբաններով: Երգվեցին հոգեպարար շարականներ, կարդացվեցին Ս. Գրային հատվածներ, այնուհետև ընթերցվեց Հովհաննես Պլուզ վարդապետի կողմից գրված աղոթքը **Սիրո մասին**, ապա



Ս. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

օրհնվեցին յուրը (խորհրդանշում է պոռնիկ կնոջ՝ Հիսուսի ոտներին հեղած անուշահոտ յուրը) և ջուրը, որից հետո Գևորգյան ձեմարանի տասը և ԵՊՀ Աստվածաբանական ֆակուլտետի երկու ուսանողներ բարձրացան Ս. Խորան, ուր Վեհափառ Հայրապետը լվաց նրանց ոտները և օծեց յուրով: Արարողությունից հետո Վեհափառ Հայրապետը ֆարոգ խոսեց օրվա խորհրդի վերաբերյալ: Հավարտ արարողության օրհնված յուրը բաժանվեց հավատացյալներին:

Նույն օրը, ուշ երեկոյան, կատարվեց մեր Տիրոջ *մատնության և չարչարանքի* հիշատակությունը, որը ժողովրդին հայտնի է *Խավարում* անվամբ: Կարգը կատարվեց հանդիսավորությամբ, Գիշերային ժամերգության ընթացքում ընթերցվեցին Ավետարանական յոթ ընդարձակ հատվածներ, որոնք բովանդակում են Գեթսեմանիի պարտեզում Հիսուսի աղոթելը, մատնությունը, ծեծվելը, չարչարանքը, անարգվելը և Պետրոսի երեք անգամ ուրանալը: Յուրաքանչյուր հատվածի ընթերցելուց հետո հանգցվում էին Ս. Խորանում դրված 12 մոմերից (մեկը սև գույնի, որը խորհրդանշում է Հուդա Իսկարիովտացուն) երկուսը: Ժամերգությունը շարունակվեց մինչև «Փառք ի բարձունս» գոհաբանական օրհներգը, որի երգեցողության ընթացքում հանգցվեցին եկեղեցու բոլոր լույսերը: Իսկ երգի կեսից դուրս բերվեց նաև մեծ մոմը (խորհրդանշում է Հիսուսին, որ մենակ էր մնացել ձերբակալումից հետո): Խավարման գիշերվա խորհրդանշական մթնոլորտում ֆարոգ խոսեց Գեր. Տ. Ներսես արքեպս. Պոզապալյանը՝ «Էլի, էլի, լամա սաբաֆթանի» (Աստուած իմ, Աստուած իմ, ընդէ՞ր թողեր զիս») (Մատթ. ԻԷ 46) բնաբանով:

Աւագ Ուրբաթ. Այս օրը կատարվում է Տիրոջ *Խաչելության և Խաչից իջեցվելու* կարգը: Առավոտյան, հանդիսապետությամբ Գեր. Տ. Հուսիկ արքեպս. Սանթուրյանի, կատարվեց Խաչելության կարգը: Ընթերցվեցին ավետարանական հատվածներ, որոնք ներկայացնում են Պիղատոսի մոտ տարվելը, մահվան վճիռը, Խաչվելը, արեգակի խավարումը և Հիսուսի մահը Խաչի վրա: Ավագ Ուրբաթ օրը Պատարագ չի մատուցվում եկեղեցու ծիսակարգի համաձայն, քանի որ այս օրը Հիսուս Քրիստոս որպես Կենդանի Պատարագ Ինքն Իրեն մատուցեց Խաչի վրա:

Երեկոյան Գեր. Տ. Ներսես արքեպս. Պոզապալյանի հանդիսապետությամբ կատարվեց *Թաղման* կարգը: Նախապես պատրաստված և ծաղիկներով զարդարված Հիսուսի խորհրդանշական գերեզմանը դրված էր ատյանում: Արարողության ժամանակ Գերեզմանի առջև ծնկած երգվեց «Սուրբ Աստուած» երգը՝ առանց *Փառաւորեալ* հատվածի: Այնուհետև «Պարգեւատուն» շարականի երգեցողությամբ թափորը, առջևում ունենալով խորհրդանշական Գերեզմանը, պտտվեց եկեղեցու շուրջը՝ հավատացյալների ուղեկցությամբ:

Աւագ Շաբաթ. Այս օրը ձրագալույց է: ձրագալույց են կոչվում Ս. Ծնունդին և Ս. Հարությանը նախորդող օրերը:

Երեկոյան, հավարտ ժամերգության, ընթերցվեցին Սուրբգրային հատվածներ: Զորս սարկավագներ հանդիսավորությամբ Ավագ բեմից ընթերցեցին Դանիելի բուղբը, որից հետո անմիջապես սկսվեց ձրագալույցի Սուրբ Պատարագը: Պատարագիչն էր Գեր. Տ. Գրիգորիս արքեպս. Բունիաթյանը: Ս. Պատարագին հաջորդեց Սուրբ Հարության նախատոնակը: Ս. Պատարագից հետո «Այսօր *Խաչեալ*» շարականի երգեցողությամբ

հոգևորականների և ուսանողների թափորը Վեհափառ Հայրապետին առաջնորդեց Վեհարան, ուր կատարվեց *Տնօրհնէքի* արարողություն, որից հետո շնորհավորեցին Վեհափառ Հայրապետին *Ս. Հարություն* տոնի առիթով:

Վերջում Մայր Աթոռի Միաբանությունը, Վեհափառ Հայրապետի գլխավորությամբ, հավաքվեց միաբանական սեղանատանը՝ միասին անցկացնելու *խթման ընթրիքը*, որի ժամանակ հնչեցին Հարության շարականներ, ինչպես նաև ազգային երգեր: Այս ուրախ սիրո նաշը եզրափակվեց Վեհափառ Հայրապետի խոսքով, որում Նորին Սրբությունը շեշտեց Ս. Հարության գաղափարի՝ կյանքում ներթափանցման կարևորությունը:

ԶԱՏԻԿ, Յարութիւն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի.— Օրն սկսվեց առավոտյան ժամերգությամբ, հրնթացս որի երգվում է օրվա խորհուրդն ու իմաստն արտահայտող «Այսօր յարեալ ի մեռելոց» շարականը:

Ժամերգությունից հետո Մայր տանարում Հայրապետական Ս. Պատարագ մատուցեց Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը՝ ընթերակայությամբ Գեր. Տ. Ներսես արքեպս. Պոզապալյանի և Կիլիկյան Աթոռի միաբան Գեր. Տ. Տաթև արքեպս. Սարգիսյանի: Ս. Պատարագի ընթացքում համայն հայությանը հայրապետական պատգամ հղեց Վեհափառ Հայրապետը՝ «Հաւատացինք Քրիստոսի Յարութեան եւ հաղթեցինք մահուան: Ա՛յս է ամենապայծառ յառաջարանն ու վերջարանը և յաւերժարան կարգախօսը հայ ժողովուրդի երկհազարամեայ պատմութեան» (Վեհափառ Հայրապետի Զատկական պատգամը տե՛ս էջ 3):

Խոսքի ավարտին Վեհափառ Հայրապետն իր Զատկական ողջույնները հղեց համայն հայությանը, ՀՀ նորընտիր նախագահին, ԱԺ նորընտիր նախագահին, նոր վարչապետին:

Ս. Պատարագին ներկա էին ՀՀ նորընտիր նախագահ պարոն Ռոբերտ Քոչարյանը, Ազգային ժողովի նորընտիր նախագահ պարոն Խոսրով Հարությունյանը, վարչապետ պարոն Արմեն Դարբինյանը, Սահմանադրական դատարանի նախագահ պարոն Գագիկ Հարությունյանը, նախարարներ, ՀՀ-ում հավատարմագրված դեսպաններ և պաշտոնական այլ անձինք:

Հավարտ Ս. Պատարագի Վեհարանի ընդունելության սրահում տեղի ունեցավ հյուրասիրություն՝ ի պատիվ հյուրերի:

ԱՐՇԵՆ ԱՐԵՂԱ ՍԱՆՈՍՅԱՆ